

Seminární práce: Esej

- Délka vlastního textu 1 strana A4 (formátování 11 Times New Roman, řádkování 1; cca 700 slov)
- Struktura: definice pojmu, kde, kdy, souhrn/závěr
- Odkaz na citovanou literaturu (Style Nature, Science)
- Citovat minimálně 10 odborných cizojazyčných publikací (ne populární, ne weby či diskusní fóra)
- T: 15. 11. 2023, emailem

Neandrtálci

Mým úkolem bylo zpracovat esej na téma neandrtálci. Evoluce neandrtálců započala v Evropě před 450 000 lety. Liniově archaickou skupinou je zřejmě homo *hildertbergensis*, kteří prokazují velmi podobné morfologické znaky jako robustní lebku, masivní nadočnicové oblouky, oblouky oddělené v místě glabely a nízké čtyřhranné očníce. Až v období na přelomu středního a svrchního pleistocénu cca 200 000 – 100 000 let se prokazovaly jasné neandrtálské morfologie. Nejvíce typické neandrtálské znaky se nám vyskytují v pozdním pleistocénu na známých lokalitách Feldhofer v Neanderově údolí a La Chapelle aux Saint. Zde byli neandrtálci určeni jako klasičtí a jejich datace zasahovala do let 70 000 – 30 000. Neandrtálci jsou považováni za evropské homininy, jejich výskyt se rozléhá od Pyrenejského poloostrova po Rusko a od Středozemního moře po severní Evropu. Nálezy přesahující mimo evropský kontinent jsou na Blízkém Východě a ve východní Asii a nejdále pak v současném Uzbekistánu. Významné naleziště v Asii jsou Tabun, Kebara a Amud v Izraeli, Dederiyeh v Sýrii a Šanidar a v Iráku. Do těchto oblastí se dostali migraci z Evropy.

Evoluce neandrtálců se rozděluje do čtyř druhů – první je archaický preneandrtálec, který žil ve středním pleistocénu (např. naleziště Petralona). Tento druh hominidů měl patrně neandrtálské znaky převážně v obličejí. Druhý typ je preneandrtálec, řadí se do období mezi 350 000 – 250 000 lety a jeho pozůstatky byly nalezeny na lokalitách Steinheim a Swanscombe. Morfologické znaky jsou na tomto druhu neandrtálec znatelnější i v oblasti os occipitale. Další tedy třetí typ je raný neandrtálec, datace je mezi lety 10 000 – 70 000 let, oblasti s nálezy jsou Bache ve Francii, Krapina v Chorvatsku a Saccopastore v Itálii. Raný neandrtálec má viditelné znaky i na zadní části neurokrania a neúplně na os temporale. Poslední druh je klasický neandrtálec, který je datován do 70 000 – 30 000 let, vyskytoval se v oblasti Neandertal, La Chapelle aux Saint a Amud. Jeho morfologie vykazuje všechny znaky typické pro neandrtálec a jsou velmi patrné.

Neandrtálci byli schopni výroby kamenné industrie, při které používali 3D představivost, uměli tak opracovat kámen do podoby naprosto univerzálního nástroje. Odbijení čepeli byl prokazatelně složitý a svým způsobem geniálně propracovaný styl vytěžení nástrojů. Nejenže byl neandrtálec inteligentní a zručný jedinec, jeho stavba těla byla připravena i pro velkou fyzickou zátěž jako například jeho silné svalové úpony, plíce měl daleko větší než současný člověk jako i nos a velikost mozkovny, dále měl široké rozpětí ramen díky delším klíčním kostem, celková postava však byla kratší, kvůli kratší bérce a předloketní kosti. Po dlouhou dobu se o neandrtálcích tvrdilo, že způsob řeči byl podobný spíš zvířecí populaci dnes, ale již víme, že se dorozumívali řečí a měli pouze omezenou výšlovnost pár hlásek např. měkkého i. Žijili se zejména lovem.

Vymizení neandrtálců sahá do doby 30 000 let, která je datovaná pomocí radiokarbonové metody. Raný moderní člověk se v Evropě vyskytuje již před 40 000 lety, v podstatě tedy s neandrtálci žili v kontaktu. Podle některých vědců došlo k „přeměně“ neandrtálců na anatomicky moderní lidi, případně k jejich asimilaci do genofondu moderních lidí. Druzí tvrdí, že spíše došlo k jejich záhynu a genetická výměna se nekonala. Vymření neandrtálců, také mohlo být způsobeno souhrnem dvou faktorů kulturně a sociálně lepším vybavení moderního člověka a klimatickou změnou, tedy se jednalo o konkurenční boj anebo odlišným vývojem neandrtálců v Evropě a na Blízkém Východě. Východní neandrtálci měli již gracilnější postavu, morfologicky se podobali více na anatomicky moderního člověka, a tak mohli být jakousi generační spojkou. Avšak o zániku neandrtálců můžeme zřejmě jen většinou dohadů.

Seznam literatury:

1. Harvati Katerina: *Neanderthals and Their Contemporaries*, s. 1717 - 1748 in Winfried Henke, Ian Tattersall (eds.): *Handbook of Paleoanthropology*, 2007. New York: Springer.
2. Howel F. Clark (1951): *The Place of Neanderthal Man in Human Evolution*. *American Journal of Physical Anthropology*, sv. 9, č. 4, s. 379 – 416.
3. De Lumley Henry et al. (1984): *Stratigraphie du remplissage pleistocène moyen de la Caune de L'Arago à Tautavel*. *L'Anthropologie*, sv. 88, č. 1, s. 5 – 18.
4. Stringer B. Christopher et al.: *Climatic stress and the extinction of Neanderthals*, s. 233 - 240 in van Andel T., Davies W. (eds): *Neanderthals and modern human i the European landscape during the last glaciation*. McDonald Institute for Archeological Research, 2003 Cambridge.
5. Svoboda A. Jiri (2005): *The Neanderthal extinction in eastern Central Europe*. *Quaternary International*, č. 137, s. 69 – 75.
6. Trinkaus Erik (1978): *Hard Times Among the Neanderthals*. *Nature History*, sv. 28, s. 140 – 145.
7. Trinkaus Erik (1985): *Pathology and the Posture of the La Chapelle aux Saints Neandertal*. *American Journal of Physical Anthropology*, sv. 16, č. 1. s. 19 – 41.
9. Internetový zdroj: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10150778447-historie/cs/215452801400008/> - Naši státní bratrance